

КОДЕКС ПРАКСЕ ЕВРОПСКЕ СТАТИСТИКЕ

**За националне статистичке органе и за
статистичке органе Заједнице**

**Усвојен од Одбора за европски
статистички систем**

28. септембра 2011. године

САДРЖАЈ

1. Увод	3
2. Визија Европског статистичког система	3
3. Мисија Европског статистичког система	3
4. Кодекс праксе европске статистике	3
5. Институционално окружење	4
6. Принцип 1: Професионална независност	4
7. Принцип 2: Овлашћење за прикупљање података	4
8. Принцип 3: Адекватност ресурса	5
8. Принцип 4: Посвећеност квалитету	5
8. Принцип 5: Поверљивост статистичких података	5
8. Принцип 6: Непристрасност и објективност	6
8. Статистички процеси	6
8. Принцип 7: Ваљана методологија	7
8. Принцип 8: Одговарајуће статистичке процедуре	7
8. Принцип 9: Умерено оптерећење давалаца података	8
8. Принцип 10: Рационалност трошкова	8
8. Статистички производи и услуге	8
8. Принцип 11: Релевантност	9
8. Принцип 12: Тачност и поузданост	9
8. Принцип 13: Правовременост и поштовање најављених рокова објављивања	9
8. Принцип 14: Кохерентност и упоредивост	10
8. Принцип 15: Доступност и разумљивост	10

Кодекс праксе европске статистике¹

Увод

Визија Европског статистичког система²

„Европски статистички систем ће бити светски лидер у пружању услуга у области статистичких информација и најзначајнији произвођач статистике за Европску унију и њене земље чланице. Ослањајући се на научне принципе и методе, Европски статистички систем ће израђивати и стално унапређивати програм хармонизованих европских статистика које су у темељу демократских процеса и напретка друштва.“

Мисија Европског статистичког система

„Европску унију, свет и најширу јавност снабдевамо независним и високо квалитетним информацијама о економији и друштву на европском нивоу и националним и регионалним нивоима и омогућавамо да те информације буду на располагању свима за потребе доношења одлука, истраживања и дискутовања.“

Да би мисија и визија могле да се реализују, земље чланице Европског статистичког система улажу напоре како би обезбедиле заједничку сарадњу и сталну интеракцију са корисницима у складу са принципима Кодекса праксе европске статистике (у даљем тексту: Кодекс праксе) и принципима управљања укупним квалитетом, укључујући посвећеност руководства, партнерство, задовољство запослених и стално унапређивање, поред интеграције и хармонизације.

Кодекс праксе европске статистике

Кодекс праксе темељи се на 15 принципа који обухватају институционално окружење, статистичке процесе и резултате статистичке производње. Скуп индикатора добре праксе за сваки принцип представља референцу за сагледавање имплементације Кодекса. Критеријуми квалитета за европске статистике дефинисани су у европском Закону о статистици.³

Статистички органи⁴, у које спадају Комисија (Евростат), национални заводи за статистику и друге националне институције одговорне за развој, производњу и дисеминацију европских статистика⁵, заједно са владама, министарствима и Европским саветом, обавезали су се на придржавање овог кодекса.

Принципи Кодекса праксе заједно са принципима управљања укупним квалитетом представљају заједнички оквир квалитета Европског статистичког система.

¹ Eurostat, Unit B1: Quality; Classifications, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/quality/documents/CoP_October_2011.pdf

² Уредба (ЕЦ) 232/2009, члан 4

³ Уредба (ЕЦ) 232/2009, члан 12

⁴ Уредба (ЕЦ) 232/2009, чланови 4 и 5

⁵ Уредба (ЕЦ) 232/2009, члан 1. У Кодексу праксе, на „остале националне органе овлашћене за развој, производњу и дисеминацију европских статистика“ позива се као на „остале статистичке органе“.

Институционално окружење

Институционални и организациони фактори имају значајан утицај на ефикасност и кредибилитет статистичког органа који производи европску статистику и врши њену дисеминацију. За институционално окружење релевантно је следеће: професионална независност, овлашћење за прикупљање података, одговарајућа расположивост ресурса, поверљивост статистичких података, непристрасност и објективност.

ПРИНЦИП 1: ПРОФЕСИОНАЛНА НЕЗАВИСНОСТ

Професионална независност статистичких органа од осталих политичких, управних и административних органа и институција, као и од представника приватног сектора, обезбеђује кредибилитет европских статистика.

Индикатори:

1.1. Независност статистичке институције од политичког и било ког другог спољног уплитања у производњу и дисеминацију званичне статистике уређена је законом;

1.2. Руководилац статистичке институције и руководилац Евростата, и, у случају да је применљиво, руководиоци осталих статистичких органа имају хијерархијску позицију која им осигурава приступ политичким и административним органима на одговарајуће високом нивоу. Они се одликују изузетним професионалним способностима;

1.3. Руководилац статистичке институције и руководилац Евростата и, у случају да је применљиво, руководиоци осталих статистичких органа имају одговорност да обезбеде да се статистике развијају, производе и дисеминирају на независан начин;

1.4. Само руководилац статистичке институције и руководилац Евростата и, у случају да је применљиво, руководиоци осталих статистичких органа имају искључиву одговорност за доношење одлука о статистичким методима, стандардима и процедурама, као и о садржају и времену објављивања публикација;

1.5. Статистички програм рада се објављује и периодично се дају извештаји о његовом спровођењу;

1.6. Статистичке публикације се јасно разликују и засебно публикују у односу на политичке извештаје и изјаве;

1.7. Статистичка институција и Евростат и, у случају да је применљиво, и остали статистички органи јавно се изјашњавају у вези са статистичким питањима, укључујући критике и злоупотребе званичне статистике, онда када је то примерено;

1.8. Постављање руководиоца националне статистичке институције и руководиоца Евростата, као и руководиоца осталих статистичких органа, врши се искључиво на основу професионалне компетентности. Разлози због којих би мандат руководиоца могао бити прекинут уређени су у правном оквиру. У њих не спадају разлози који се односе на угрожавање професионалне и научне независности.

ПРИНЦИП 2: ОВЛАШЋЕЊЕ ЗА ПРИКУПЉАЊЕ ПОДАТАКА

Статистичка институција мора имати недвосмислено, на закону засновано овлашћење да прикупља информације за потребе Европског статистичког система. Државна управа, предузећа и домаћинства, као и најшира јавност, могу бити законом приморани да омогуће приступ подацима или да их доставе за потребе европске статистике на захтев статистичких органа.

Индикатори:

- 2.1. Мандат за прикупљање информација за развој, производњу и дисеминацију званичне статистике одређен је законом;
- 2.2. На основу закона статистички органи имају право да користе административне податке за статистичке сврхе;
- 2.3. На основу закона статистички орган може извршити принуду да би добио одговор на статистичка истраживања.

ПРИНЦИП 3: АДЕКВАТНОСТ РЕСУРСА

Ресурси који су на располагању статистичком органу морају бити довољни да би се испунили захтеви европских статистика.

Индикатори:

- 3.1. Запослени, финансијски и компјутерски ресурси, у погледу обима и квалитета, на располагању су и омогућавају испуњење текућих потреба европске статистике;
- 3.2. Обим, ниво детаља и трошкови европске статистике усклађени су са потребама;
- 3.3. Постоје процедуре за оцењивање и оправдање захтева за новим европским статистикама у односу на трошкове;
- 3.4. Постоје процедуре за оцењивање потреба за континуитетом свих европских статистика, да би се увидело може ли се прекинути или ограничити производња неке статистике и тиме ослободити ресурси.

ПРИНЦИП 4: ПОСВЕЋЕНОСТ КВАЛИТЕТУ

Статистички органи посвећени су квалитету. Они систематски идентификују јаке и слабе стране у непрекидном унапређењу квалитета процеса и производа.

Индикатори:

- 4.1. Политика квалитета је дефинисана и доступна је широкој јавности. Примењују се таква организациона структура и алати који омогућавају управљање квалитетом;
- 4.2. Постоје процедуре које се примењују за праћење квалитета процеса статистичке производње;
- 4.3. Квалитет производа се редовно прати, оцењује се у односу на различите комбинације његових димензија, и извештава се у складу са критеријумима квалитета европских статистика;
- 4.4. Када је потребно и у областима у којима је потребно, редовно се обавља детаљан преглед кључних статистичких производа и услуга од стране експерата изван статистичког органа.

ПРИНЦИП 5: ПОВЕРЉИВОСТ СТАТИСТИЧКИХ ПОДАТАКА

Приватност давалаца података (домаћинстава, предузећа, државне управе и осталих испитаника), поверљивост информација које они дају и њихова употреба искључиво у статистичке сврхе мора бити у потпуности гарантована.

Индикатори:

- 5.1. Поверљивост статистичких података гарантована је законом;
- 5.2. Запослени у статистичком органу се приликом заснивања радног односа својим потписом обавезују да поштују законом предвиђену обавезу поверљивости статистичких података;
- 5.3. Прописане су казне за свако намерно кршење прописа о поверљивости података;
- 5.4. Запосленима су обезбеђена упутства и смернице о заштити поверљивости статистичких података у процесима производње и дисеминације. Политика поверљивости је доступна широкој јавности;
- 5.5. Примењују се средства за физичку, технолошку и организациону заштиту безбедности и интегритета статистичких база података;
- 5.6. Примењују се стриктни протоколи кад се спољним корисницима омогућава приступ индивидуалним статистичким подацима за потребе истраживања.

ПРИНЦИП 6: НЕПРИСТРАСНОСТ И ОБЈЕКТИВНОСТ

Статистички органи обављају планирање, производњу и дисеминацију европских статистика поштујући научну независност и на објективан, професионалан и транспарентан начин тако да се сви корисници третирају једнако.

Индикатори:

- 6.1. Статистике се израђују на објективној основи која је одређена статистичким критеријумима;
- 6.2. Избор извора података и статистичких метода, као и одлуке о дисеминацији статистика, врши се на основу статистичких критеријума;
- 6.3. Откривене грешке у објављеним статистикама исправљају се онда када је то најраније могуће и објављују се;
- 6.4. Информације о методама и поступцима које користи статистички орган су на располагању широкој јавности;
- 6.5. Датум и време објављивања статистичких публикација унапред се објављују;
- 6.6. Јавност се пре објављивања података информише о већим методолошким изменама или ревизијама;
- 6.7. Сви корисници имају једнак приступ статистичким саопштењима у исто време и било какав привилегован приступ пре њиховог публиковања било ком спољном кориснику је ограничен, контролисан и објављен. У случају „цурења“ информација, потребно је ревидирати аранжмане привилегованог (претходног) приступа саопштењима да би се осигурала непристрасност;
- 6.8. Статистичке публикације, саопштења и изјаве на конференцијама за штампу су објективне и непристрасне.

Статистички процеси

Европски и остали статистички стандарди, смернице и добра пракса морају се пратити у потпуности и применити у поступцима које статистички орган користи за организовање, прикупљање, обраду и дисеминацију европске статистике. Кредibilitет статистика се повећава стицањем угледа због доброг управљања и ефикасности. Ваљана методологија, одговарајуће статистичке процедуре, умерено оптерећење давалаца података и економичност представљају релевантне аспекте статистичких процеса.

ПРИНЦИП 7: ВАЉАНА МЕТОДОЛОГИЈА

Ваљана методологија мора бити у основи статистике високог квалитета. Да би се то остварило, неопходно је располагати одговарајућим алатима, процедурама и експертским знањима.

Индикатори:

7.1. Укупан методолошки оквир који се користи за европске статистике следи европске и остале међународне стандарде, упутства и добру праксу;

7.2. Примењују се процедуре којима се обезбеђује конзистентна примена стандардних концепата, дефиниција и класификација у целокупном систему статистичког органа;

7.3. Статистички пословни регистар и оквир за истраживања становништва редовно се оцењују и дотерују у мери у којој је неопходно да би се обезбедио висок квалитет;

7.4. Постоји усаглашеност на детаљном нивоу између националних система класификација и секторизација и одговарајућих европских система;

7.5. Ангажују се дипломирани студенти из релевантних академских дисциплина;

7.6. Статистички органи спроводе политику сталног стручног обучавања запослених;

7.7. Организована је сарадња са научном заједницом у циљу побољшања методологије, делотворности примењених метода и, кад је то могуће, примене бољих алата.

ПРИНЦИП 8: ОДГОВАРАЈУЋЕ СТАТИСТИЧКЕ ПРОЦЕДУРЕ

Одговарајуће статистичке процедуре, примењене од прикупљања података до њиховог потврђивања, морају бити у основи квалитета статистике.

Индикатори:

8.1. Кад се европске статистике заснивају на административним подацима, дефиницијама и концептима који се користе у административне сврхе, ти подаци, дефиниције и концепти морају бити у сагласности са онима који се захтевају за статистичке сврхе;

8.2. У статистичким истраживањима упитници се систематски тестирају пре прикупљања података;

8.3. Дизајн истраживања, избор узорка и методи оцењивања добро су засновани и редовно проверавани или ревидирани у зависности од потребе;

8.4. Прикупљање података, унос и шифрирање се рутински прате и, ако је потребно, ревидирају;

8.5. Одговарајући методи кориговања (едитовање) и импутације се користе и редовно оцењују и ажурирају уколико је потребно;

8.6. Ревизије се предузимају на бази стандардних, добро утемељених и транспарентних процедура;

8.7. Статистички органи укључени су у пројектовање административних података с циљем да ти подаци буду погоднији за статистичке сврхе;

8.8. Склопљени су споразуми са власницима административних података у којима је исказана обавеза коришћења података у статистичке сврхе;

8.9. Статистички органи сарађују са власницима административних података у обезбеђивању квалитета података.

ПРИНЦИП 9: УМЕРЕНО ОПТЕРЕЂЕЊЕ ДАВАЛАЦА ПОДАТАКА

Терет извештавања је пропорционалан потребама корисника и не сме преоптеретити даваоце података. Статистички орган прати терет извештавања давалаца података и поставља циљеве за његово смањивање у времену.

Индикатори:

9.1. Захтеви у вези са обимом и детаљношћу европске статистике ограничени су тиме шта је апсолутно неопходно;

9.2. Терет извештавања је равномерно распоређен на целокупну популацију која се истражује;

9.3. Информације које се траже од пословних субјеката су, што је више могуће, спремне за употребу и налазе се у рачуноводственим системима пословних субјеката и, кад је могуће, користе се електронска средства да се олакша прикупљање података;

9.4. Административни извори се користе кад год је то могуће да би се избегло дуплирање захтева за информацијама;

9.5. Заједничко коришћење података у оквиру статистичких органа је распрострањено у циљу избегавања мултипликовања истраживања;

9.6. Статистички органи подстичу мере за омогућавање повезивања извора података у циљу смањења терета извештавања.

ПРИНЦИП 10: РАЦИОНАЛНОСТ ТРОШКОВА

Ресурси морају бити ефикасно коришћени.

Индикатори:

10.1. Организовано је и интерно и независно спољно надгледање употребе ресурса статистичког органа;

10.2. Продукциони потенцијал информационо-комуникационих технологија је оптимизован за прикупљање података, њихову обраду и дисеминацију;

10.3. Улажу се напори да би се повећао статистички потенцијал административних података и тиме избегла скупа директна статистичка истраживања;

10.4. Статистички органи унапређују и имплементирају стандардизована решења која повећавају делотворност и ефикасност.

Статистички производи и услуге

Расположиве статистике морају задовољити потребе корисника. Статистике се придржавају европских стандарда квалитета и служе задовољавању потреба европских институција, влада, истраживачких институција, заинтересованих пословних субјеката и јавности уопште. Значајна питања односе се на размере до којих су статистике релевантне, тачне и поуздане, правовремене, кохерентне, упоредиве између региона и земаља и доступне корисницима на једноставан начин.

ПРИНЦИП 11: РЕЛЕВАНТНОСТ

Европске статистике морају задовољити захтеве корисника.

Индикатори:

11.1. Примењују се поступци консултовања корисника, праћења релевантности и практичне корисности постојећих статистика у циљу задовољења постојећих потреба корисника и сазнавања њихових новонасталих потреба и приоритета;

11.2. Приоритет потреба се одражава и у програму статистичких истраживања;

11.3. Редовно се спроводе истраживања задовољства корисника и систематски се спроводе накнадне активности.

ПРИНЦИП 12: ТАЧНОСТ И ПОУЗДАНОСТ

Европске статистике морају тачно и поуздано приказивати стварност.

Индикатори:

12.1. Изворни подаци, прелимирани резултати и статистички производи и услуге редовно се оцењују и потврђују;

12.2. Грешке узорка и неузорачке грешке се мере и систематски документују у складу са европским стандардима;

12.3. Ревизије се редовно анализирају у циљу унапређења статистичких процеса.

ПРИНЦИП 13: ПРАВОВРЕМЕНОСТ И ПОШТОВАЊЕ НАЈАВЉЕНИХ ДАТУМА ОБЈАВЉИВАЊА

Дисеминација европских статистика мора бити обављена правовремено и уз поштовање најављених датума објављивања.

Индикатори:

13.1. Правовременост испуњава највише европске и међународне стандарде дисеминације;

13.2. Стандардно дневно време за објављивање европских статистика је доступно широкој јавности;

13.3. Периодичност европских статистика узима у обзир захтеве корисника што је више могуће;

13.4. Свако одступање од временског плана дисеминације објављује се унапред, дају се објашњења и одређује се нови календар објављивања;

13.5. Може се вршити дисеминација прелиминарних резултата прихватљивог укупног квалитета кад се то сматра корисним.

ПРИНЦИП 14: КОХЕРЕНТНОСТ И УПОРЕДИВОСТ

Европске статистике морају бити интерно кохерентне, у времену и између региона и земаља; требало би да буде могуће комбиновање и заједничко коришћење сродних података из различитих извора.

Индикатори:

14.1. Статистике су интерно кохерентне и консистентне (на пример, води се рачуна о аритметичким и рачуноводственим идентичностима);

14.2. Статистике су кохерентне и могу се ускладити у разумном периоду;

14.3. Статистике се израђују на основу заједничких стандарда у погледу обима, дефиниција, јединица и класификација у различитим истраживањима и изворима;

14.4. Статистике из различитих истраживања и извора се упоређују и усклађују;

14.5. Унакрсна упоредивост података између земаља обезбеђује се периодичном разменом између Европског статистичког система и других статистичких система; спроводе се методолошке студије у блиској сарадњи између земаља чланица Европске уније и Евростата.

ПРИНЦИП 15: ДОСТУПНОСТ И РАЗУМЉИВОСТ

Европске статистике морају се презентовати једноставно и разумљиво, морају се дисеминирати на најпогоднији начин, морају бити расположиве и доступне на непристрасној основи заједно са приложеним метаподацима и упутствима.

Индикатори:

15.1. Презентација статистика се обавља у облику који олакшава правилну интерпретацију и смислена поређења;

15.2. За пружање услуга дисеминације користи се модерна информациона и комуникациона технологија и, уколико постоји потреба, традиционална средства као што је папирна штампа;

15.3. Обављају се и објављују посебне анализе, кад је то могуће, и о томе се информише најшира јавност;

15.4. Приступ индивидуалним подацима се може допустити у истраживачке сврхе. Приступ се даје на основу строго дефинисаних протокола;

15.5. Метаподаци су документовани у складу са стандардизованим системима метаподатака;

15.6. Корисници се информишу о методологији статистичких процеса, укључујући употребу административних података;

15.7. Корисници се информишу о квалитету статистичких производа и услуга према критеријумима квалитета европских статистика.

Кодекс праксе европске статистике:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/quality/code_of_practice